

Julens budskap om Zlatan Ibrahimovic – en stjärna föds

Många har hört talas om Zlatan Ibrahimovic, många har sett honom, många vill se honom spela, en del önskar att han fick vinna en Champions League-titel. Hans insatser i herrlandslaget i fotboll har påverkat stora delar av vår nation. Hans omdöme vad gäller uttalanden om [kön och fotboll](#), hans omdöme och tankar om sin [roll i en grupp](#) som ett [landslag](#) är [vida debatterade](#). Han är en känd stjärna helt enkelt, och dessutom årsbarn med mig!

Många vill säga sitt om hans tidiga år, de år då han inte själv påverkade så mycket omgivningen utan mer var i händerna på uppväxtmiljö, kompisar, tränare med mera, även han själv har velat ge sin bild av detta. Man kan säga, för att göra en allegori på en av de mer kända observationerna av en stjärna: ”**Många vill säga sig ha ’sett hans stjärna gå upp!’**”

<iframe width="560" height="315" src="https://www.youtube.com/embed/B-7YJ030MTg" frameborder="0" gesture="media" allow="encrypted-media" allowfullscreen></iframe>

Här är hela filmen: [Den unge Zlatan](#)

Vi kommer alltså inte att främst behandla Zlatans framgångar här, eller eventuella motgångar, utan det som nu lyser mot oss från husen över landet: Stjärnor! Eller vi kommer inte att främst fokusera på alla stjärnor (även om det blir nog så många, så håll i er!) utan just den stjärnan som ligger bakom att vi nu ser stjärnor överallt.

Eller vad det nu är som ligger bakom. **Finns det verkligen någon grund för att tro att en stjärna tändes, och kan man verkligen i så fall tro att den tändes av Herran (som psalmen lyder som vi kanske sjungit nu i advents- och jultid)?**

Det är i alla fall denna stjärna som vi ska fokusera på nu inför helgen då delar av den kristna kyrkan firar jul med Jesu födelse som huvudtema och andra firar att de *vise männen* kommer (och säkert finns det delar av kyrkan som inte gör något särskilt jippo alls av detta, där skiljer vi oss ju lite åt i Kristi kropp på jorden). I den del som firar de vise männen i helgen så är fokus på att evangeliet/Guds glada budskap på ett tydligt sätt också är till *alla* folk, länder, språk, stammar, delar av jorden etc!

Vi fokuserar stjärnan utifrån främst den del av Bibeln som talar om Jesu födelse utifrån stjärnan: Matteusevangeliets andra kapitel (för att få en ännu mer detaljerad bild rekommenderas läsninga v också Lukasevangeliets andra kapitel, det som ofta kallas *julevangeliet*).

[Matteusevangeliet kapitel 2](#)

1När Jesus hade fötts i Betlehem i Judeen på kung **Herodes** tid kom några österländska stjärntydare till Jerusalem 2och frågade: ”Var finns judarnas nyfödde kung? Vi har sett hans stjärna gå upp och kommer för att hylla honom.” 3När kung Herodes hörde detta blev han oroad, och hela Jerusalem med honom. 4Han samlade alla folkets överstepräster och skriftlärdar och frågade dem var Messias skulle födas. 5De svarade: ”I Betlehem i Judeen, ty det står skrivet hos profeten: 6*Du Betlehem i Juda land är ingalunda ringast bland hövdingar i Juda, ty från dig skall det komma en hövding, en herde för mitt folk Israel.*”

7Då kallade Herodes i hemlighet till sig stjärntydarna och förhörde sig noga om hur länge stjärnan hade varit synlig. 8Sedan skickade han dem till Betlehem. ”Bege er dit och ta noga reda på allt om barnet”, sade han, ”och underrätta mig när ni har hittat honom, så att också jag kan komma dit och hylla honom.” 9Efter att ha lyssnat till kungen gav de sig i väg, och stjärnan som de hade sett gå upp gick före dem, tills den slutligen stannade över den

plats där barnet var. ¹⁰När de såg stjärnan fylldes de av stor glädje. ¹¹De gick in i huset, och där fann de barnet och Maria, hans mor, och föll ner och hyllade honom. De öppnade sina kistor och räckte fram gåvor: guld och rökelse och myrra. ¹²I en dröm blev de sedan tillsagda att inte återvända till Herodes, och de tog en annan väg hem till sitt land.

Namn och titlar

Redan utan stjärnan finns det några problem med detta, en del finns adresserat veckan innan jul, annat kan nämnas i korthet, men är ändå lite utanför fokus på denna bloggpost. Den kanske främsta problematiken rör väl detta att Herodes lever och verkar i texten, men att Herodes dör innan Jesus föds omkring år 4 före Kristus. Dock är det nog inte värre än att någon räknat fel (i det här fallet munken *Dionysius* på 500-talet, som nog hade en tuff uppgift och även om vi använder hans uträkning tycks den lämna lite övrigt att önska). En ytterligare svårighet är Quirinus, han var under tiden för Jesu födelse ämbetsinnehavare står det i texten, men vi kan läsa noten i exempelvis Bibel 2000 där de beskriver honom som ”Ståthållare år 6-9 e. Kr i den romerska provinsen Syrien.” Den ende som verkar okej ur ett historiskt perspektiv tycks vara kejsare Augustus som var just kejsare under denna tid! En uppställning av dem ger följande årtal vid handen:

Augustus 63 före Kristus - 14 e Kr

Herodes 73 före Kristus - 4 före Kristus

Quirinius 51 före Kristus - 21 e Kr

Någonstans här bör ju Jesus födas i tiden, i en skärningspunkt då alla innehade sina ämbeten. Det som nu skrivits i denna post och i andra omkring jul kanske inte helt reder ut förhållandena kring personer och deras poster, men vi får en riktlinje kring vad för år vi borde kika upp mot himlen för att se en eventuell stjärna. Jag tänker att år 4 före Kristus är den senaste tiden då Jesus kan födas om Bibeln är sann, eftersom Herodes den store ska vara med och i livet.

Stjärnan och stjärntydarna

Det som följer kan bli lite komplicerat, men vi får följa med och det är ofta så att det som ser lite lustigt ut ofta ser lustigt ut eftersom det inte finns samlade som en lösning i historien utan man får se i många olika källor (dock är väl många källor bra, men det blir ju lite mer komplicerat!).

En sak som är viktigt när man studerar sådant som nu framstår som märkligt är ju att minnas att när min frus morfar var liten bodde han i samma hus, i samma by (Lögdeå). Det är likt nutiden, men ändå så är det så att när han var liten då fanns det en telefon, ett ishüs, flera affärer, bagerier etc i Lögdeå, för 50 år sedan fanns mycket av detta också. Nu ser det helt annorlunda ut, detta under loppet av ett liv ca 80 år!

Hur annorlunda är det inte då med en del saker för tvåtusen år sedan? Vi vet inte allt. Till exempel vet vi inte helt säkert om all tideräkning alltid sett likadan ut, vi vet inte om alla år räknades likadant, om det på något sätt blivit ett kontinuitetsbrott på något sätt någon gång under historien. Ett exempel kan vara då det judiska folket fördrevs från Israel. Ett annat är frågan om vad som hände de år påsken skulle börja vid fullmåne och så var det molnigt över den orten som styrde (Jerusalem)? Vad händer då när vi räknar astronomiskt korrekt? Detta är ju ett exempel som kan spela roll i denna astronomiska fråga om en stjärna som tänds.

Det finns givetvis fler tankar att ha i huvudet, men vi har ju inte ens kommit fram till saken efter knappt två tusen ord, så vi går vidare!

Det vi kan säga som sammanfattning är att en mängd orsaker och anledningar kan göra att då vi försöker förstå historien dels inte kommer fram till hela sanningen, eller så kan vi stå där med flera lösningar, eller flera möjliga lösningar, men vi kan ibland ha svårt att säga vilken som är den rätta och de kan ibland vara svåra att få ihop. Det är nog inget att gråta över, det innebär antagligen inte mer än att vi antagligen funnit korrekt lösning, men att kunskapsluckor etc gör att vi har svårt att säga det hundra procentigt säkert, och vi ser

också att det kunde gått till på något mer sätt. Vi vet inte alltid allt om de kulturella betingelserna, vi kan jämföra med ett fiktivt reportage från mig från OS i Peking 2008. Om jag skulle skrivit och beskrivit så hade jag till exempel antagligen beskrivit *starttiden* på ett annat sätt än den som förstår kinesisk kultur. I kinesisk kultur är åttan viktig (jämför tretalet, sjutalet, tiotalet i andra sammanhang), den som varit medveten om detta och förstått detta skulle belyst och betonat alla 8:or som skulle in (2008-08-08 invigning kl 8:08 lokal tid PM).

Zlatan och andra stjärnor är viktigt!

I många stora kulturer världen över både i Sydamerika och Asien och Asien och Europa har stjärnor varit viktiga, man har tagit hjälp av astrologi för att få veta saker, för att tolka verkligheten, och även om detta är lite "hokus pokus" för många så är kunskapen om stjärnorna och himlen just verklig kunskap, kunskap och vetskap om himlens inbyggare och deras rörelser.

De tre vise männen

I västerländsk tradition är det tre vise män som kommer, de har fått namn Kaspar, Melchior och Baltasar, de är ibland omnämnda som tre kungar. Jag har själv sett tavlor på åtminstone tolv vise män i andra delar av den världsvida kyrkan.

De kallas i grundtexten "mager", de kom antagligen från Babylon eller Persien (alltså nuvarande Irak/Iran) där man under lång tid var/varit intresserade av himlen och

himlakropparna och de hade antagligen hovfunktionärer/astrologer. Vi har uppgifter från *Tiridates* om ett besök år 10 före Kristus hos Herodes den store av stjärntydare och år 66 e Kr besökte astrologer österifrån (nog Persien) m. fl. Rom med anledning av vad de sett på himlen (anges av *Dio Cassius* och *Seutonius*).

Var kom då Zlatan ifrån? Hur var hans barndom?

Ja om detta finns det en dokumentär och minst två böcker, men för denna stjärna vars ätteläggare nu har tänts i många fönster över världen, så ska vi nog tillbaka till omkring 44 före Kristus då Julius Ceasar dog. Över hans likbål uppträdde en nova vilket man då trodde var en ny stjärna som föddes och det ledde till att man trodde att Ceasar gått vidare till gudarna och anslutit sig till dem. Efter detta tycks stora stjärnor och stora män och kopplingen dem emellan varit på modet!

Vad visste man om en snickarson från Betlehem i det stora Babylon?

Vi kan köpa att Julius Ceasar var känd i den antika världen, men en snickarson från Betlehem? Det vi vet är att i Babel fanns sedan 500-talet före Kristus judar som deporterats och stannat kvar, det är inte bara i Sverige eller i nutiden vi deporterar och flyttar runt. Det gjorde att judisk tro och tanke var känd hos i a f lärda i Babylon/Persien etc.

Vem ska styra världen?

Det verkar ha funnits en messiasförväntan/förväntan om en stor härskare/ledare eller ett världsherravälde som skulle ha med från Judéen att göra (från *Tacitus*, *Josefus*, *Seutonius*). Den fanns alltså också, eller kanske rent av främst, i den hedniska världen vilket gjorde att man höll koll på om stjärnorna ville säga något! Har man då hovastrologer så kommer tolkningarna av himlen och rörelserna på densamma riktigt nära makten och har lättare att komma in i de krönikor som skrivs i rikena.

Till saken! Finns det någon stjärna!?

Jadå, men kanske är de fler än en? Jag tror att en bakgrund är vad som hände på himlen innan stjärnan med stort S uppträder, men en tolkning är ju förstås att dessa "förrätter" till huvudmålet är själva stjärnan. Så här kommer lite rykande inaktuella [presstoppare](#) från tiden kring Jesu födelse.

Vill ni se en stjärna?

`<iframe width="560" height="315" src="https://www.youtube.com/embed/HAPCdV1oZpE" frameborder="0" gesture="media" allow="encrypted-media" allowfullscreen></iframe>`
År 7 före Kristus trädde *Jupiter* och *Saturnus* mitt för varandra 3 ggr samma år i *Fiskarnas* tecken vilket sker en gång på 800 år) och år 6 före Kristus närmade sig Saturnus, Jupiter och *Mars* varandra i *Fiskarnas* tecken (vilket händer en gång på 700 år). Detta var betydelsefullt astrologiskt, två lite olika tankar tycks ha funnits kring detta beroende på vilken kultur man frågar, men hur som helst: Fiskarna var förknippat med Israel eller yttersta tiden, den var den sista bilden i zodiaken, själva slutet. Jupiter var förknippad med världshärskaren, eller en kungastjärna, Saturnus med Judéen (eller Israel, Palestina beroende på vilket epitet från romarriket vi väljer). Här finns det en tanke om att romarna i sitt gudamenageri, i sin gudavärld, förknippade den romerska guden Saturnus med den judiske JHWH och att det är därför som den judiska sabbatsdagen (lördagen) kallas Saturnus dag (jmf. engelskans Saturday). Tretalet var viktigt även för babylonierna så dessa triader gjorde dem, vad vi förstår, liksom beredda, eller på tårna; de blev antagligen nyfikna och förväntansfulla, de tankar som fanns om en kommande storhet fick nu liksom lite mer substans!

För judiskt vidkommande fanns det en tradition att Mose födelse skulle ha förebådades eller föregåtts av en konjunktion mellan Jupiter och Saturnus i Fiskarnas tecken. Mose sågs ju som förebådande Messias:

Herren, din Gud, skall låta en profet lik mig träda fram hos dig ur dina bröders led. Honom skall ni lyssna till. ([5 mosebok kap 18 vers 15](#))

Det är som de brev man kan få med inbjudningar till kungen (man får inbjudan en vecka innan som jag minns (det har att göra med etiketten tror jag), men långt i förväg får man en tydlig ledtråd om att man ska vara beredd på att kungen kommer att inbjuda och vilken dag det handlar om), redan det första brevet gör den som får det antagligen beredd och förväntansfull!

Vem tänder stjärnorna? Vem dödar barnen?

I bibeltexten läser vi om Herodes fråga och stjärntydarnas svar:

7Då kallade Herodes i hemlighet till sig stjärntydarna och förhörde sig noga om hur länge stjärnan hade varit synlig...16När Herodes märkte att han blivit lurad av stjärntydarna blev han ursinning, och han lät döda alla gossar i Betlehem och dess omnejd som var två år eller därunder; det var den tid han hade fått fram genom att fråga ut stjärntydarna. (Matteusevangeliet kap 2)

Detta lede till att kung Herodes dödar alla gossar under två år. Eftersom Herodes dör i mars/april år 4 före Kristus så bör det vara något sådant avstånd minst till det som stjärntydarna och Herodes talar om, alltså omkring år 6 före Kristus. Om jag förstått det rätt så finns det tecken som tyder på att Herodes inte var helt vid sina sinnens fulla bruk på slutet och kanske blivit lite åsidosatt eller i alla fall inte helt regent på grund av det, och då kanske de inte kom på hans dödsbädd och var de där år 5 före Kristus så kan ju båda händelserna på stjärnhimlen ha inträffat före ankomsten och inom två år.

För mig som inte är direkt astronom så har jag uppfattat det som att de två som på engelska heter *Berlin Star Table* och *Sippar Star Almanac* berättar att det från år 7 före Kristus var stort intresse och fokus på stjärnhimlen. Också Josefus nämner att det år som följde på konjunktionen år 7 före Kristus så blev det en ovanligt stark messiansk rörelse i Judéen, men att den blev hårdhänt nedslagen av kung Herodes.

Vem är då stjärnan?

Om detta hade varit en skrivelse om Zlatan Ibrahimovic så hade det varit självklart vem stjärnan är, eller vad, men nu då? Det är ju självklart så att det kan ha varit ett fenomen skapat av Gud utan resten av skapelsen involverad, något som inte lämnat ens det obetydligaste spår, men om man tänker sig att evangelierna är på riktigt så kan det ju finnas spår.

De vanligaste tankarna är att det varit en *supernova*, en *komet* eller bara *stjärnkonjunktionen*.

Supernova

En supernova sågs som en stjärna som föddes (nu vet vi att det är en stjärna som flamlar upp. Ifrån kinesiska källor finns noteringar om en sådan supernova år 5/4 före Kristus.

Komet

En stillastående stjärna tyder på en komet, en komet med svans. En komet med svans kan ge intrycket att de står stilla över en särskild plats på jordytan. I antika texter tycks man använda begrepp som stillastående stjärna just om kometer med svans (när de ger intrycket att de stannar över en speciell plats). Josefus berättar om att år 12 före Kristus så stod en komet stilla över Rom i flera dagar i samband med Markus Agrippas död (vi vet nu att det var Halleys komet).

Åter till Kina som har noteringar om vad som syntes på himlen, när och hur länge. En komet med svans syntes och noterades i Kina år 12 före Kristus, år 5 före Kristus och år 4 före Kristus. År 5 är väl egentligen den som passar bäst och den tycks ha synt under våren (vilket kan stämma bra med att herdarna sov ute) och den tycks ha varit synlig i sjuttio dagar ville ger magerna/stjärntydarna tid att resa till Israel för stjärntydarna om de gjorde det ifrån Persien/Irak under det att stjärnan syntes.

En annan möjlighet är att de helt enkelt sett stjärnkonjunktionen, går till judarnas kung (i Jerusalem) där får de höra att det är Betlehem de borde åka till och får hjälp av exv. en ängel eller dyl. i form av en stjärna/ett lysande bloss. Det finns också intressant koppling till de två år som stjärntydarna svarar Herodes (ni vet dödade alla gossebarn under två år) det tycks ha funnits spår av en förväntan hos det judiska folket om att en speciell/märklig formation av stjärnor (konjunktion) ska föregå Messias födelse (A. Edersheim). Och i en Midrash (lärande berättelse eller utläggning av Skriften (Gamla Testamentet) så berättas att det ska visa sig en stjärna i öster just två år före Messias födelse (Beth ha-Midrash sammanställd av Jellinek)!

Detta är några tänkbara möjligheter, vilket gör att vi inte alls måste via oss för spekulationer kring att den där stjärnan det fanns nog mest på det bloss som de bibliska författarna rökte på för att dikta ihop smörjan som sedan blev världens mest lästa bok!

/ Martin Walldén VDM